

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

PODVODY A ÚPLATKY V ŠPORTE

Bakalárska práca

Autor: Barbora Sagová

Študijný program: Trénerstvo a šport – pedagogika voľného času

Vedúci práce: Mgr. Jiří Kubíček

Olomouc 2024

Bibliografická identifikácia

Meno autora: Barbora Sagová
Názov práce: Podvody a úplatky v športe

Vedúci práce: Mgr. Jiří Kubíček
Pracovisko: Katedra spoločenských vied v kinantropológii
Rok obhajoby: 2024

Abstrakt:

Bakalárska práca sa venuje charakteristike športu a jeho historickému periodickému prehľadu. Obsahuje súhrn poznatkov z oblasti korupcie. Charakterizuje trestné činy úplatkárske ako aj právne a športové normy. Popisuje korupciu ako problém spoločnosti, ktorý negatívne zasahuje do športového odvetvia. Práca obsahuje charakteristiku svetových športových organizácií ako je Medzinárodný olympijský výbor, Svetová antidopingová agentúra a Arbitrážny súd pre šport. V závere práce je popis piatich podvodov v športe ktoré sa stali. Nevenuje sa dopingu, stávkovaniu a podvodom s dotáciami.

Kľúčové slová:

šport, úplatky, podvody, Medzinárodný olympijský výbor, Svetová antidopingová agentúra, Arbitrážny súd pre šport

Súhlasím s požičiavaním práce v rámci knižničných služieb.

Bibliographical identification

Author: Barbora Sagová
Title: Fraud and bribery in sport

Supervisor: Mgr. Jiří Kubíček
Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology
Year: 2024

Abstract:

The bachelor thesis deals with the characteristics of sport and its historical periodic overview. It contains a summary of knowledge in the field of corruption. It characterizes bribery crimes as well as legal and sports standards. He describes corruption as a problem of society that negatively affects the sports industry. The thesis contains characteristics of world sports organizations such as the International Olympic Committee, the World Anti-Doping Agency and the Court of Arbitration for Sport. At the end of the thesis there is a description of five frauds in sports that happened. He is not involved in doping, betting and subsidy fraud.

Keywords:

sport, bribery, fraud, International Olympic Committee, World Anti-Doping Agency, Court of Arbitration for Sport

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prehlasujem, že som túto prácu vypracovala samostatne pod vedením Mgr. Jiřího Kubíčka, uviedla všetky použité literárne a odborné zdroje a dodržovala zásady vedeckej etiky.

V Senci dňa 30. června 2024

.....

Ďakujem vedúcemu práce Mgr. Jiřímu Kubíčkoví za pomoc a cenné rady ktoré mi pomohli pri spracovaní tejto práce.

OBSAH

Obsah	7
1 Úvod	8
2 Prehľad poznatkov.....	9
2.1 Šport	9
2.1.1 Charakteristika športu	9
2.1.2 História športu.....	9
2.2 Korupcia a úplatky	12
2.2.1 Pojem korupcia.....	12
2.2.2 Trestné činy úplatkárske	13
2.2.3 Korupcia v športe.....	14
2.3 Právne normy upravovacie podvody v športe.....	16
2.3.1 Právne normy	16
2.3.2 Športové normy.....	17
2.3.3 Medzinárodný olympijský výbor	18
2.3.4 Svetová antidopingová agentúra	21
2.3.5 Arbitrážny súd pre šport.....	22
2.3.6 Podvody v športe.....	23
3 Ciele.....	26
3.1 Hlavný cieľ.....	26
3.2 Čiastkové ciele	26
4 Metodika	27
4.1 Metódy zberu a výberu literatúry.....	27
5 Výsledky.....	28
6 Diskusia.....	29
7 Závery	30
8 Súhrn	31
9 Summary	32
10 Referenčný zoznam	33

1 ÚVOD

Šport je neoddeliteľnou súčasťou spoločnosti ktorý spája. Téma mojej bakalárskej práce je „Podvody a úplatky v športe“. Z názvu môžeme vyčítať, že ide o tému, ktorá je v športovej spoločnosti hlboko zakorenená a nesie temné svetlo na samotný šport. Výber tejto témy je motivovaný tým, že sa čoraz častejšie stretávam s rôznymi správami o korupcií, ktorá siaha od funkcionárov až po samotných športovcov. Ďalej ma motivovalo, že niektorí športovci svoje úspechy získavajú rôznymi podvodmi za cenu slávy a ziskom peňazí. Šport by sa mal niesť v duchu fair play, ale stále sa nájdu športovci, ktorí si chcú slávu užiť podvodom.

Cieľom práce je charakterizovať a popísať šport a jeho históriu pochopiť rôzne formy úplatkov a podvodov v športe. Trestné činy úplatkárske sú charakterizované ako neetické a protiprávne praktiky, ktoré sa dejú každodenne. Práca popisuje korupciu v športe ako celosvetový problém. Ďalej prináša pohľad na medzinárodné organizácie ako Medzinárodný olympijský výbor, Svetová Antidopingová agentúra a Arbitrážny súd pre šport, ktoré majú za úlohu kontrolovať etické princípy športu a udržiavať ich v správnej rovine. Podvody sú popísané ako do piatich svetových podvodov v športe ktoré sa stali.

2 PREHĽAD POZNATKOV

2.1 Šport

2.1.1 Charakteristika športu

Šport – z latinského disportáre (rozptylovať sa, baviť sa) alebo zo staroanglického disporte (zábava, rozptýlenie) až podľa Európskej charty o športe z roku 1992 je fenomén, ktorý zahŕňa formy pohybovej aktivity, ktorých cieľom je prostredníctvom príležitostnej alebo organizovanej činnosti preukázať zvýšenú telesnú zdatnosť a duševnú aj pohodu ľudí, formovať sociálne väzby, alebo dosiahnuť na všetkých úrovniach výkon v súťažiach (Kampmiller et al., 2012).

Šport sa stal významným kultúrno-sociálnym javom, ktorý môže svojim charakterom diferencovane plniť rôzne funkcie jako napríklad socialne-výchovnu, preventívne-zdravotnú, ekonomickú či politickú. V súčasnosti je šport stále viac uznávaný aj jako účinný prostriedok, ktorý môže pomôcť k pozitívnym zmenám v spoločnosti, a to predovšetkým vďaka svojej popularite, respektive značnému dopadu na širokú verejnosť a obzvlášť mladej generácii (Kunz, 2020).

Moravec et al. (2007) opisuje šport ako prostriedok dorozumievania, ktorým ľudstvo smeruje k udržaniu trvalého mieru, vzájomnej úcte, priateľstvu a vytvoreniu klímy k riešeniu medzinárodných konfliktov. Šport je veľmi populárny, lebo požiadavky súčasného spôsobu života sa zhodujú s jeho podstatou neustále zvyšovať výkonnosť, ale chápe sa aj jako zdroj kompenzácie jednostranného zaťaženia v pracovnom procese. Na druhej strane treba spomenúť, že podstatu športu s výkonnosťou v súčasnosti dehonizujú javy jako sú bezohľadná honba za úspechom, užívanie nepovolených prostriedkov, doping, preťažovanie organizmu, zranenia športovcov, psychické stresy, prehnaná komercializácia, korupcia, nevhodné správanie športovcov a divákov, porušovanie etických zásad (fair-play). Všetky tieto spomínané javy porušujú funkcie športu a preto treba proti takýmto javom bojovať.

2.1.2 História športu

Šport sa zrodil z európskej kultúry. Tá sa však rozvíjala v priamej nadväznosti na vývoj starovekých civilizácií Prednej Ázie, Severnej Afriky a Stredomoria. Celá táto oblasť sa stala rozsiahlym dejiskom procesu, v ktorom sa po tisícročie kryštalizovala a triblila podoba moderných športov. Preto nás takéto úsilie o objasnení pôvodu športu zavádza do neolitickéj kultúry, ktorá vznikla už v 11. a 10. tisícročí na Prednom východe a odtiaľ vyžarovala do celej tejto oblasti. V nadväznosti na ňu vznikali aj najstaršie staroveké civilizácie (Olivová, 1989).

Už na začiatku ľudských dejín boli fyzické aktivity neodmysliteľné a nenahraditeľné v procese antroposociogenéze. Činnosti podobné športu sa zrodili s potrebou prežitia, spoločného úsilia v existenčnom boji o život, v povinnosti kooperovať. Telesné cvičenia, hry, „herné“ rituály, cvičenia, zábavy plnili socializačnú funkciu, upevňovali organizačné a mentálne formovanie danej spoločnosti, učili koodináciu činností a subordináciu v rámci pridelených rolí (Grexa & Strachová, 2011).

Pravek vytvoril základy na rozvoj ľudskej spoločnosti, aj v športe. Pohybové činnosti ktoré sa objavili v tomto období, boli typické pre ľudskú spoločnosť, ale položili základy na ďalší rozvoj v nasledujúcom období, v staroveku (Seman, 2012).

Vývoj spoločnosti neprebíhal synchronne, kedy bola v Európe ešte doba prehistorická, ale na Prednom východe už existovala rozvinutá kultúra, preto je periodizácia praveku (tabuľka 1) len približná a orientačná (Grexa & Strachová, 2011).

Tabuľka 1

Periodizácia praveku

Mezolit (8000-6000)	<ul style="list-style-type: none"> • ďalšie zdokonalovanie telesných schopností a zručností • cvičenie s vrhacími nástrojmi (sekera, luk a šíp, oštep); začiatky loveckých hier
Neolit (6000-3300)	<ul style="list-style-type: none"> • namiesto úplnej podriadenosti prírode prežívania samostatného individua stojaceho v opozícii k prírodným silám – začiatky organizovanej činnosti v rámci rituálov, hier a cvičení • jazda na zvieratách • vojenská telesná príprava
Eneolit (3300-2300)	<ul style="list-style-type: none"> • bojové hry, cvičenie so zbraňami
Bronzová doba (2300-800)	<ul style="list-style-type: none"> • bojový voz (cca 1500), kôň ako jazdné zviera (cca 900) • agón ako prvotný základ športového súťaženia
Železná doba	<ul style="list-style-type: none"> • socialne diferencovaná telesná príprava

Poznámka. Grexa, J., & Strachová, M. (2011). *Dějiny sportu*. Masaryková Univerzita.

Zhruba od začiatku 10. tisícročia pred kristom sa primitívne spoločnosti začínajú rozpadáť. V priaznivých klimatických podmienkach, väčšinou v úrodných oblastiach pri tokoch riek, sa formujú prvé útvary nesúce z dnešného pohľadu charakteristické rysy štátu. Jedným z týchto rysov je inštitucionalizácia výchovy a vzdelania. Vznikajú školy, prvé výchovne a vzdelávacie sústavy a aj prvé telovýchovne systémy (Jansa et.al., 2018).

Vo vývoji staroveku prevažovali expanzívne výboje, občianske vojny a povstania, ktoré podmienili novú technológiu vojny, vyžadujúcu systematickú telesnú prípravu pešieho, jazdeckého a námorného vojska. Vojenská telesná príprava na jednej strane čerpala z tradičných telesných cvičení, na druhej strane ovplyvnila ich ďalší rozvoj, vrátane školského vzdelávania (Grexa & Strachová, 2011).

Švedová & Uher (2013) popisujú najvýznamnejšie staroveké hry antického Grécka:

- Pýtijské hry v Delfách pod Parnasom boli na počesť boha Apolóna
- Neméjske hry v Nemei sa konali na počesť boha Dia
- Istmické hry pri Korinte boli na počesť boha Poseidona
- Panaténajske hry v Aténach na počesť bohyně Atény
- Olympijske hry (ďalej OH) v Olympii

OH sa konali v Olympii v roku 776 pred našim letopočtom. Vojny sa zastavili, aby sa ich mohli zúčastniť všetci. Športovci súťažili v boxe, zápasení, behu, konských dostihov, pretekov vozov a v päťboji. Víťazi nedostali medailu, ale namiesto toho dostali korunu listov (Lambert, 2021).

Pre Rimanov nebol šport tým, čím bol pre starovekých Grékov. Harmonický ideál duševnej a telesnej krásy – kalokagatia – bol pre Rimanov neznámy. Športu sa venovali len pre zábavu, z dôvodu udržania alebo získania kondície alebo len ako diváci (Hošek & Marek, 1990).

V období stredoveku, rytierstvo predstavovalo jediný systém prípravy. Rytieri ktorý sa pripravovali v rôznych pohybových zručnostiach, posielali do vojny namiesto seba iných najatých vojakov. Sami sa venovali inému druhu zábavy a to rytierskym turnajom. Turnaj možno považovať za športové podujatie pretože mal typické znaky športu. Účastníci sa snažili podať maximálny výkon, nechýbala súťaživosť, diváci a turnaje mali svoje pravidlá. Rytierský turnaj sa skladal z dvoch disciplín, tjost a buhurt. Tjost je súboj dvoch rytierov s dlhými drevenými kópiami. Buhurt bola skupinová disciplína kde išlo o imitovanú bitku dvoch skupín rytierov s kópiami a potom s mečmi (Seman, 2012).

Rozvoj kapitalistického spôsobu výroby viedol k prvým výťažným buržoáznym revolúciám v anglicku a v Holandsku. Odzrkadlilo sa to aj v dielach niektorých pedagógov a filozofov.

Jedným z najvýznamnejších predstaviteľov, ktorý mal veľký vplyv na telesnú kultúru, bol John Lock. Pre telesnú kultúru má veľký vplyv jeho dielo „Niekoľko myšlienok o výchove“, kde hlavnou myšlienkou je- zdravý duch v zdravom tele. Cieľom jeho výchovy je gentleman, ktorý bude pripravený na praktický život. Poukazuje na potreby rozvoja pohybu a zdokonalovania zmyslových orgánov, otužovania tela ako aj napríklad plávanie, jazda na koni, šerm, zápas, veslovanie, streľba (Švedová & Uher, 2013).

Vrcholom triedneho nátlaku bola buržoázna revolúcia Francúzska, ktorá s osvietencami zmenila triedne pomery. Zmenil sa spôsob národného vzdelávania, ktoré bolo bezplatné a do vyučovania sa zaradila telesná výchova. Veľký význam pre pedagogiku a telesnú výchovu má dielo „Emil alebo o výchove“ od Jeana Jacqua Rousseaua. Pozornosť venuje rozvoju zmyslových orgánov ako zrak, hmat a ponúka rôzne hry, ktoré realizoval v noci, aby sa deti zbavovali strachu (Švedová & Uher, 2013).

S myšlienkou nových olympijských hier prišiel Piere de Coubertain. Jeho výzva na olympijské oživenie na kongrese v roku 1892 bola neúspešná, ale na druhom kongrese, ktorý sa konal v roku 1894 v Sorbonne sa rozhodlo, že medzinárodné olympijské hry sa uskutočnia v roku 1896 v Aténach (MacAloon, 2024).

2.2 Korupcia a úplatky

2.2.1 Pojem korupcia

Problematikou morálneho chápania korupcie v Českej republike je, že väčšina obyvateľstva si spája korupciu iba s úplatkárstvom, kedy pojmy korupcia a úplatkárstvo sú brané ako synonyma. V západných krajinách Európy je do korupcie zahrnuté vydieranie zo strany úradníkov alebo politikov, zneužívanie postavenia a moci k vlastnému prospechu alebo prospechu úzkeho okruhu subjektov, k účelu sprenevera verejných prostriedkov, branie provízií z verejných zákaziek, zvýhodňovanie známych a príbuzných, javy ktoré sú obecné známe ako klientelizmus a nepotizmus (Frič et al., 1999).

Samotný termín korupcia je latinského pôvodu a vychádza zo slovného základu rumpere, čo znamená zlomiť , rozlomiť, pretrhnúť. Vedľa stále častejšie používaného termínu korupcia je používaný a právne v trestnom zákonníku zakotvený termín úplatkárstvo, ktorý je tiež rozhodujúci pre trestnoprávny postih nekalých rozhodnutí a praktik, pri ktorých jedna strana získava prospech na úkor strany druhej (Chmelík & Tomica, 2011).

Úplatkom sa podľa § 334 odst. 1 Trestného zákonníka (ďalej TrZ) rozumie ako „ neoprávnená výhoda spočívajúca v priamom majetkovom obohatení alebo inom zvýhodnení,

ktoré sa dostáva alebo má dostať uplácanej osobe alebo s jej súhlasom inej osobe, a na ktorú nie je nárok“ (§ 334 ods. 1 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, 2024).

2.2.2 Trestné činy úplatkárске

Diel tretí desiatej hlavy zvláštnej časti TrZ, ktorí nesie názov „Úplatkárstvo“, upravuje trestné činy úplatkárске. Činy, ktorých skupinovým objektom je záujem na ochrane veci obecného záujmu pred rizikom ovplyvnenia osôb, ktoré ich obstarávajú neoprávnenými výhodami (Ščerba, 2020).

Medzi základné korupčné trestné činy, podľa platného TrZ zaraďujeme § 331 „prijatie úplatku“, § 332 „podplácanie“ a § 333 „nepriame úplatkárstvo“.

Je dôležité spomenúť, že prijatie úplatku je možné rozdeliť do troch častí a to prijatie úplatku, nechať si sľúbiť úplatok a žiadanie úplatku

Prijatím úplatku sa podľa § 331 dopustí ten, kto sám alebo prostredníctvom niekoho iného v súvislosti s obstarávaním veci obecného záujmu pre seba alebo pre niekoho iného príjme alebo si dá sľúbiť úplatok, a ďalej ten, kto sám alebo prostredníctvom niekoho iného v súvislosti s podnikaním svojím alebo niekoho iného pre seba alebo niekoho iného príjme alebo si dá sľúbiť úplatok. Trestaný bude aj ten kto si úplatok žiada. Pri žiadaní úplatku je trest prísnejší, pretože je páchatel sám iniciátorom k tomuto protiprávnemu konaniu (Chmelík & Tomica, 2011).

Ščerba (2020) opisuje prijatie úplatku ako ktorúkoľvek formu alebo prostriedok, ktorým sa poskytne úplatok a s tým vzniká výhoda. Adresát úplatku sa dostáva do pozície úplatného a je zodpovedný za svoje konanie.

Trestný čin podplácanie podľa § 332 TrZ tvorí tri možnosti učinenia úplatku. Ide o poskytnutie úplatku, ponúknutie úplatku a sľúbenie úplatku. Poskytnutie úplatku predstavuje možnosť prijať také výhody, ktoré spočívajú napríklad v odovzdaní veci, výkonu služieb alebo poskytnutie informácii. Ponúknutie úplatku je spôsob, ktorým sa úplatok ponúka. Ide o ktorúkoľvek situáciu, v ktorej uplácajúci vážne prejaví svoju vôľu ponúknuť adresátovi úplatok. Pri možnosti sľúbenia úplatku postačí, aby páchatel dal akokoľvek najavo jeho úmysel úplatok poskytnúť (Ščerba, 2020).

Aby sa jednalo o dokonalý trestný čin, je potrebné, aby druhá strana úplatok prijala alebo aspoň prijala sľub úplatku. Pokiaľ adresát úplatok odmietne, je páchatelom ten, kto ponuku poskytol a bude zodpovedný za pokus trestného činu podplácania. (Chmelík & Tomica, 2011)

§ 333 TrZ nepriame úplatkárstvo je ustanovenie obsahuje dve skutkové podstaty jak aktívnu tak pasívnu formu úplatkárstva. V oboch skutkových podstatách je postih uložený za

konanie, ktorým sa uplácany zaväzuje pôsobiť svojim vplyvom alebo prostredníctvom iného na výkon právomoci úradnej osoby alebo za to, že tak učinil (Novák, n.d.)

Skutková podstata druhého odstavca postihuje toho, kto poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok vo veci, ktorej sa úplatok týka, a nie je tou osobou ktorá má pôsobiť na právomoc verejného činiteľa (Chmelík & Tomica, 2011).

2.2.3 Korupcia v športe

Korupcia v športovom hnutí vzrástla po tom, ako sa upustilo od zdanlivého amaterizmu a prešlo sa k profesionalizmu. Tým bol naštartovaný rast obratu finančných čiastok, ktorý trvá dodnes (Mravec, 2019).

Korupčná príležitosť vzniká všade, kde neprípustným ovplyvnením nejakého rozhodnutia alebo výsledku je možné získať značnú výhodu. Zároveň je šport a najmä profesionálny šport oblasťou, kde sa točia skutočne veľké peniaze. Veľké peniaze vždy priťahujú organizovaný zločin. Je preto treba vziať za fakt, že šport priťahuje a bude priťahovať kriminálne jedince a organizované skupiny (Bureš & Lachmann n.d.).

V súčasnej dobe sa v športe používajú rôzne metódy korupcie. Medzi najobľúbenejšie metódy korupcie v športe patrí ovplyvňovanie výsledkov zápasov, zatiaľ čo sa jedná väčšinou o legalizáciu príjmu z trestnej činnosti prostredníctvom klubov alebo stávkových kancelárií. Iné metódy korupcie v športe zahrňujú uplácanie, podvod, alebo „pranie špinavých peňazí“. Uplácanie hráčov alebo športových funkcionárov sa môže uskutočniť so zámerom ovplyvnenia výsledkov zápasov alebo súťaží. Podvod môže nastať, keď hráči alebo funkcionári dohodnú výsledok špecifického zápasu, uskutočnia výber konkrétnych zápasov alebo dohodnú jednotlivé časti zápasu, napríklad aký počet červených kariet vo futbale padne na konkrétnom zápase, alebo ako si majú kluby rozdeliť body zo zápasu v basketbale. Pranie špinavých peňazí v športe sa môže uskutočniť prostredníctvom nákupu a predaj hráčov za nadsadené ceny medzi dvoma klubmi, odčerpaním časti peňazí a ich prevod na bankové účty v zahraničí, ideálne v daňových rajoch (Mravec, 2019).

Podplácanie športovcov je forma korupcie ktorá zahrňuje nepovolené konanie zo strany športovca, ktoré spočíva v zámernom ovplyvňovaní výsledkov zápasov za účelom získania výhody, finančného zisku, čo je úzko späté s oblasťou nelegálneho stávkovania. Tento problém sa najviac prejavuje v individuálnych športoch, kde výsledok závisí na športovcovi (Coufalová et al., 2014).

Príkladom podplácania športovcov môže byť aj kauza tenistu Davydenka z augusta roku 2007, kde sa spolu stretli tenisti Nikolaj Davydenko z Ruska a Facundo Arguello z Argentíny. Mal

to byť jednoznačný zápas prvého kola na turnaji v Sopotech v Poľsku. Davydenko, ktorý bol vtedy štvrtý vo svetovom rebríčku Asociácie tenisových profesionálov v tretej sade kvôli údajnému zraneniu ukončil zápas s Arguellom, ktorý bol vtedy na 87. mieste v rebríčku. Prípado sa stal vtedy predmetom protikorupčného vyšetrovania, keď britská stávková kancelária BetFair uviedla, že sa na porazenie ruského tenistu Davydenka vsádzalo 150 miliónov korún. Stávky na tabuľkovo slabšieho hráča sa počas zápasu navyšovali, pretože Davydenko prvý set vyhral. Obvinený tenista bol zbavený viny na základe nedostatku dôkazov ktoré by ho usvedčili (Macek & Hron, 2007; Bureš & Lachmann, 2008; Coufalová et al. 2014).

To však nebol jediný podozrivý prípad ruského tenistu. Na turnaji v Petrohrade v októbri roku 2007 sa podobná situácia opakovala, keď Nikolaj Davydenko hral s Chorvátom Máriom Čiličom, hráčom na 102. priečke svetového rebríčka. Štvrtý hráč svetovej tenisovej špičky s prehľadom vyhral prvý set 6:1, ale potom začal nepochopiteľne chybovať, urobil 10 dvojchýb a prehral. Neobvyklý zvrát si všimol aj samotný rozhodca zápasu Belgičan Dercq, ktorý Davydenka napomenul, aby hral naplno čo ruského tenistu rozhnevalo. Asociácia tenisových profesionálov usúdila, že Davydenko nehral naplno a dostal tak pokutu 2000 dolárov. Novinárom sa neskôr zveril ako je z celej situácie nervovo zrútený, jeho povest' zruinovaná a ako je preňho teraz náročné hrať tenis. V dôsledku týchto podozrení sa ATP rozhodla so situáciou vysporiadať. Investovala milión dolárov do prieskumu stávkových machinácií, zriadila na hoteloch "horúcu linku" kam môžu tenisti v prípade nekalých pokusov zavolať a zamestnala bezpečnostného poradcu v boji proti manipuláciám. Mnohokrát za prehrami nestojí organizovaná skupina, ale práve obyčajné osobné zlyhanie jednotlivcov, ktorí chcú zbohatnúť na vlastnej prehre. Eliminácia nekalých praktík sa však napriek všetkým snahám ATP javí ako nadľudská úloha (ČTK, 2007; Macek & Hron, 2007).

Za zmienku stojí prípad kandidatúry mesta na zimné olympijské hry v roku 2002, kde veľa členov medzinárodného olympijského výboru prijalo úplatky od funkcionárov mesta Salt Lake City, aby sa zimné olympijské hry konali práve v tomto meste. Medzi úplatkami boli napríklad 1 milión dolárov, vstupenky na športové stretnutia, darčeky, lyžiarske zájazdy, štipendiá, lekárske vyšetrenia a podobne. V roku 1998, teda tri roky potom, čo Salt Lake City nomináciu vyhralo, toto nekalé jednanie, prezradil jeden z členov MOV, čo vyvolalo škandál. Hoci nedošlo k trestnému stíhaniu, verejnosť tento čin vnímala veľmi negatívne. V dôsledku toho mnoho funkcionárov MOV rezignovalo alebo bolo sankcionovaných (Bureš & Lachmann, 2008; McCombs, 2018).

2.3 Právne normy upravovacie podvody v športe

2.3.1 Právne normy

Základom každého normatívneho systému je norma. Norma je pravidlo správania, ktoré slúži ako vzor alebo meradlo správania stanovené normotvorcom (Vojčík et al., 2017).

Právna norma je základným prvkom systému práva. V tomto zmysle je treba právnú normu chápať nie ako konkrétne obecné záväzný právny akt, ale ako jedno záväzné obecné pravidlo chovania, ktoré pre povinný subjekt predstavuje určitú povinnosť, ale aj vedomosť o skutočnosti, že v prípade nesplnení tejto povinnosti subjektom nastúpi voči nemu štátne donútenie. Ďalej platí, že každé takéto právne pravidlo chovania, nemôže byť vykladané izolovane, ale musí byť vždy vykladané a chápané v zmysle celého systému práva, ktorého je právna norma súčasťou (Ščurek, 2007).

Spirit (2014) opisuje právnú normu ako atomizované právo. Ak právo definujeme ako súbor pravidiel chovania stanovených a vynutiteľných štátom, tak právna norma je jedno takéto chovanie.

Podľa Vojčíka et al. (2017) sú právne normy jedným z druhov spoločenských noriem, ktoré regulujú správanie ľudí. Právne normy majú medzi ostatnými normami osobitné postavenie, ktoré vyplýva zo spojenia právnych noriem so štátom a so štátnou mocou.

Právne normy sa teda od ostatných pravidiel chovania odlišujú dvoma navzájom spojenými špecifickými znakmi:

- Prvým špecifickým znakom právnych noriem je, že majú zvláštnu formu, takú ktorú štát uznáva práve za formu noriem právne záväzných.
- Druhým špecifickým znakom právnych noriem je, že ich zachovanie je vynutiteľné (Boguszak et.al. 2001).

Právnú normu môžeme členiť na jednotlivé časti. Tieto časti sa samostatne nevyskytujú a zmysel dávajú iba v kontexte právnej normy. Rovnako môžeme tieto časti chápať ako pomocné časti. Pomáhajú nám porozumieť právnej norme a pracovať s ňou, aplikovať ju v praxi (Škop, n.d).

Štruktúru právnych noriem tvorí:

- Hypotéza - stanoví podmienky, za ktorých sa má realizovať pravidlo chovania obsiahnuté v dispozícii, je kritérium, podľa ktorého sa určí, či sa norma vzťahuje alebo nevzťahuje na konkrétny prípad.

- Dispozícia - obsahuje pravidlo chovania, stanoví komu a aké vznikajú oprávnenia alebo povinnosti ak nastanú podmienky uvedené v hypotéze.
- Sankčná hypotéza – stanoví, či sa v prípade porušenia chovania uvedeného v dispozícii použije alebo nepoužije ďalej stanovená sankcia.
- Sankcia – stanoví dôsledky porušenia právnej povinnosti vyplývajúcej z dispozície, ak sú splnené všetky podmienky (Spirit, 2014).

2.3.2 Športové normy

Podľa Kubíčka (2012) športová norma predstavuje športové pravidlo, ktoré ustanovili buď riadiace športové orgány alebo ktoré vzniklo dohodou hráčov a súťažiacich. Spoločnými vlastnosťami, ktoré má športová norma s právnou normou, sú obecnosť, normatívnosť a záväznosť. Medzi oboma druhmi noriem sú dve základné odlišnosti:

- Rozdielnosť formy – právne normy majú konkrétnu formu práva (normatívny právny akt, právny obyčaj), ktorá je výlučne stanovená a uznávaná len štátom. Pri športových normách však toto neplatí. Štát neuznáva ani nestanovuje jednotlivé formy športových pravidiel, to majú na starosti neštátne športové organizácie (medzinárodné športové federácie, národné zväzy). Pokiaľ by toto neplatilo a športové pravidlá by uznal iba štát, nadobudla by charakter právnych noriem.
- Štátne donútenie - športové normy nemôžu prinútiť toho, kto poruší primárnu povinnosť k splneniu tejto povinnosti s prístupom štátnej moci. Možnosť donútenia je možné, ale je rozdiel vo forme donútenia, lebo iba štát má monopol na použitie legálneho a legitímneho násillia.

Športové normy upravujú inštitucionálneorganizačnú stránku športu z hľadiska vytvorenia príslušných športových orgánov, stanovením pravidiel ich organizácie na fungovanie a v neposlednej rade tiež samotný priebeh športových činností či už v podobe klasických športových noriem prijímaných jednotlivými športovými orgánmi, alebo v podobe športových pravidiel fair play (Králik, 2001).

Šport ako samostatná spoločenská oblasť, v ktorej vznikajú špecifické vzťahy, je regulovaná športovými normami. Tie predstavujú športové pravidlá vydané medzinárodnými alebo vnútroštátnymi orgánmi športových organizácií. Športové pravidlá regulujú obecne dva okruhy činnosti:

- Prvá upravuje vnútornú organizáciu inštitúcie k efektívnemu zabezpečeniu jej materialnej, finančnej, personálnej a inštitucionálnej existencie, ako je právne postavenie športovca, predpisy o dopingu a sponzoringu alebo organizačné poriadky – pravidlá v širšom zmysle.
- Druhé upravujú pravidlá prevádzkovania vlastnej športovej aktivity, ako sú pravidlá hry a pravidlá organizácie súvisiace s hrou (súťažné poriadky, disciplinárne poriadky alebo prestupové pravidlá)- pravidlá v užšom zmysle (Kubíček, 2012).

Na vzťahy v športe sa vzťahujú aj morálne normy, ale tie niesú ani právnymi normami ani športovými normami. Bývajú označované ako tzv. fair play, kde ide o mravnú zásadu čestnej hry podľa pravidiel. Často sú pravidlá fair play zaradené, spolu so športovými telovýchovnými a športovými obyčajmi, do kategórie nepísaných športových pravidiel (Kubíček, 2012).

2.3.3 Medzinárodný olympijský výbor

Medzinárodný olympijský výbor (ďalej MOV) je organizácia sídliaca v Lausanne vo Švajčiarsku.. Bola založená Pierrrom de Coubertinom spolu s Demetriusom Vikelasom a Jiřim Guthom v Lausanne vo Švajčiarsku. Coubertinov olympijský sen sa stal skutočnosťou 23. júna. 1894, keď bolo na záverečnom zasadnutí kongresu jednomyselne prijaté uznesenie o oživení olympijských hier. Kongres viedol k založeniu MOV, ktorého sa Coubertin stal generálnym tajomníkom a neskôr prezidentom, a tiež bolo navrhnuté, aby sa prvé moderné OH konali v Aténach v roku 1896. Okrem toho bola dohodnutá definícia amatérizmu, ktorá bola prvým krokom k medzinárodnej dohode. Prvé zimné olympijské hry sa konali v Chamonixe vo Francúzku v roku 1924 (International Olympic Committee [IOC], n.d a; Kubíček, 2012).

Členovia MOV sú fyzické osoby ktoré sú zástupcami MOV vo svojich krajinách. Ako sa uvádza v olympijskej charte: „ členovia MOV zastupujú a presadzujú záujmy MOV a olympijského hnutia vo svojich krajinách a v organizáciách olympijského hnutia, v ktorých pôsobia“. Aktuálny počet členov MOV je 105 (IOC, n.d b).

K hlavným úlohám formulovaným v ustávajúcom dokumente MOV, Olympijskej charte, patrí pravidelné usporiadanie olympijských hier a zaistenie ich regulárneho a dôstojného priebehu a podpora rozvoja amatérskeho športu na celom svete. MOV rozhoduje o uznaní národných olympijských výborov a medzinárodných športových federácií, stanoví program olympijský hier, vyberá miesto v ktorom sa majú hry konať (Red, 2000).

Kodifikáciou základných princípov olympizmu je olympijská charta, ktorá je schválená MOV podľa pravidiel a vykonávacích ustanovení k pravidlám. Riadi organizáciu, činnosť a

fungovanie olympijského hnutia a stanovuje podmienky konania olympijských hier. Olympijská charta slúži trom hlavným účelom:

- Ako dokument ústavného charakteru ustanovuje a pripomína základné princípy a hodnoty olympizmu.
- Slúži ako stanov y MOV
- Definuje vzájomné práva a povinnosti troch hlavných zložiek olympijského hnutia, konkrétne MOV, národných olympijských výborov a športových federácií a tiež organizačných výborov olympijských hier, pričom všetky zložky musia túto chartu dodržiavať (Olympijská charta, 2020) .

Moderné olympijské hry sú od svojho začiatku sprevádzané olympijskými symbolmi. Ich forma a história je rôzna, rovnako ako ich popularita. Symboly sa delia na vysoké (kruhy, vlajka, motto) a nízke (oheň, hymna, sľub, maskot, medaile) a všetky sú vlastníctvom MOV (Šelong, 2020).

Na základe návrhu, ktorý prvý krát vytvoril Pierre de Coubertin, sú olympijské kruhy reprezentáciou olympijského hnutia a jeho činnosti. Pozostáva z piatich prepletených kruhov rovnakých rozmerov v piatich rôznych farbách, zľava doprava modrá, žltá, čierna, zelená, červená. (IOC, n.dc).

Olympijské kruhy majú svoju históriu:

- 1913 - Boli prvý krát verejne prezentované olympijské kruhy. V strede bieleho pozadia je prepletených päť kruhov: modrá, žltá, čierna, zelená, červená.
- 1914 - Vytvorenie olympijskej vlajky bolo pre jubilejný kongres v Paríži na oslavu 20. výročia olympijského hnutia.
- 1920 - Oficiálny debut olympijských kruhov na olympijských hrách v Antverpách v roku 1920.
- 1957 - MOV oficiálne schválil definíciu olympijských kruhov, ktorá sa líši len mierne od Coubertinovho originálu v ktorom sa kruhy navzájom pretínajú.
- 1986 – Grafické štandardy MOV obsahovali popis, ako by sa mala vyrábať oficiálna verzia kruhov s medzerami
- 2010 - Výkonná rada MOV, schválila oficiálnu verziu olympijských kruhov a vrátila sa k pôvodnému ľahko preplatenému dizajnu (IOC, n.dc).

Na bielom podklade v strede umiestnený olympijský symbol s piatimi farebnými kruhmi prenáša aj na vlajku symbolické olympijské prepojenie kontinentov. Ako už bolo spomínane, vlajka bola schválená na olympijskom kongrese v Paríži v roku 1914. Na olympijskom štadióne sa prvý krát objavila v roku 1920 na olympijských hrách v Antverpách. Vztyčovanie vlajky je dôležitým aktom zahájenia ceremoniálu hier, pri slávnostnom zakončení hier sa vlajka sťahuje. Historická vlajka je uložená v Lausanne, na letných olympijských hrách sa vyvesuje vlajka venovaná Antverpami a na zimných vlajka ktorú venovalo Oslo 1952. Po predbežnom schválení výkonným výborom MOV môže byť vlajka vyvesená aj na ďalších akciách, usporiadaných pod patronátom MOV (Dovalil & kolektív, 2004).

Olympijské motto má novú rozšírenú podobu a znie „Rýchlejšie, vyššie, silnejšie – spoločne“ v latinskom jazyku „Citius, Altius, Fortius – Communiter“. MOV na zasadnutí v Tokiu schválil návrh svojho prezidenta Thomasa Bacha a doterajšie trojslovné motto doplnilo. Pôvodne motto „Citius, Altius, Fortius“ navrhol Pierre de Coubertin. Mottom olympijských hier sa toto úslovie stalo už v roku 1894 (ČTK, 2021).

Tradícia presunu olympijského ohňa z gréckej Olympie do miesta konania olympijských hier sa začala na olympiáde v Berlíne v roku 1936. Niekoľko mesiacov pred začiatkom hier je v Olympii zapálená olympijská pochodňa, ktorá je potom rôznymi spôsobmi dopravená až na slávnostne zahájenie hier. Pochodňa často nesú známe osobnosti, ako športovci alebo celebrity zo sveta kultúry. Cesta pochodne končí pri zahájení hier, kedy je plameň dopravený na olympijský štadión (Šelong, 2020).

Olympijská hymna sa používa na úvod oficiálnych podujatiach ako pri otvorení hier, zasadnutí MOV, národných výborov. Autorom textu je grécky básnik Kostis Palamas. Autorom hudby bol ďalší Grék Spyros Samaras a zložil ju k príležitosti otvorenia novodobých olympijských hier v Aténach v roku 1896 (Šebela, 2021).

Olympijské medaile sa udeľujú pravidelne od roku 1904 prvým trom najlepším športovcom danej disciplíny. Zlatá a strieborná medaila musí obsahovať aspoň 92,5 % striebra a k pozláteniu najcennejšieho kovu musí byť použitých aspoň 6 gramov zlata. Od roku 1928 do roku 2000 tvorila dizajn prednej strany medaile usadená bohyňa Niké s palmou v ľavej ruke a korunou pre víťaza v pravej ruke. Od olympijských hier v Aténach 2004 tvorí prednú stranu Niké prilietajúca na štadión (Šelong, 2020).

Olympijský sľub napísal barón Coubertin. Je prednášaný na slávnostnom zahájení hier a prvý krát zaznel v Antverpách 1920. Prednáša ho športovec usporiadateľskej krajiny a znie „V mene všetkých súťažiacich sľubujem, že vystúpime na olympijských hrách ako čestný súper, poslušný pravidlám, ktoré ich riadia, za šport bez dopingu a drog, v rytierskom duchu pre slávu

športu a česť našich družstiev“. Od roku olympiády v Mníchove 1972 skladá sľub aj rozhodca z usporiadateľskej krajiny (Šelong, 2020).

Prvým oficiálnym maskotom ktorý bol predstavený na olympijských hrách v Mníchove v roku 1972 bol jazvečík Waldi. Maskoti olympijských aj paralympijských hier v Tokiu 2020 mali svoj účet na sociálnej sieti (Krško, 2020).

2.3.4 Svetová antidopingová agentúra

Doping v športe, teda používanie prostriedkov ktoré sú nepovolené s cieľom zvýšiť športový výkon a získať tak výhodu nad súpermi sa objavoval už v antike. V 19. storočí športovci zneužívali rôzne látky ako napríklad strychnín, kofeín, kokaín a alkohol. V roku 1928 Medzinárodná atletická federácia ako prvá zakázala doping. Nasledovali ďalšie medzinárodné federácie, ale tieto obmedzenia boli neúčinné. Postupom času sa s výskumom v športe začali objavovať ďalšie chemické látky, ktoré zneužívali športovci (Seman, 2012).

Svetová antidopingová agentúra (ďalej WADA) z anglického názvu World antidoping agency) je hlavná medzinárodná organizácia, ktorá zaštituje antidopingovú politiku. Poskytuje veľa informácii vykonáva činnosti, ktoré môžu byť v rámci dopingovej respektíve antidopingovej problematike dôležité (Kubíček, 2012).

Wada bola založená v roku 1999 ako medzinárodná nezávislá agentúra, ktorá vedie kolaboratívne celosvetové hnutie za šport bez dopingu. Riadenie a financovanie sú založené na rovnocennom partnerstve medzi športovým hnutím a vládami sveta. Hlavnou úlohou Wada je rozvíjať harmonizovať a koordinovať antidopingové pravidlá a politiky vo všetkých športoch a krajinách. Medzi kľúčové aktivity patrí vedecký a spoločenskovedný výskum, vzdelanie, spravodajstvo a vyšetrovanie, rozvoj antidopingových kapacít a monitorovanie dodržiavania Svetového antidopingového programu (Who We Are, n.d.).

Svetový antidopingový Kódex bol prijatý v roku 2003 na konferencii WADA v Kodani. Ďalej bol kódex novelizovaný na konferencii WADA v Madride v roku 2007, na konferencii WADA v novembri 2013 v Južnej Afrike a posledná novelizácia prebehla v roku 2019 na konferencii v Katoviciach. Súčasný Svetový antidopingový Kódex je účinný od 1.1.2021. Neoddeliteľnou súčasťou Kódexu sú aj jeho jednotlivé štandardy. Účelom týchto medzinárodných štandardov je harmonizácia činností Antidopingových organizácii zodpovedných za špecifické technické a funkčne časti antidopingového programu (Světový antidopingový Kodex | Český Antidoping, n.d.)

2.3.5 Arbitrážny súd pre šport

Medzinárodný športový arbitrážny súd (ďalej CAS) sídli vo švajčiarskom meste Lausanne. Je to nezávislý rozhodcovský súd, ktorý vydáva rozsudky o medzinárodných športových otázkach ako napríklad o zákonitosti dopingových zákazov, dodržaní pravidiel súťaže alebo v prípadoch zrušenia a zmluvných otázok (Sten-Ziemons, 2024).

História CAS siaha až do roku 1980, kedy veľké množstvo medzinárodných športových sporov nemal kto riešiť. Existovali obecné súdy, ktorých špecializácia so športom nebola veľmi kvalitná, preto bolo potrebné vytvoriť orgán, ktorý dokáže riešiť uvedené problémy (Kubíček, 2012).

CAS existuje od 30. júna 1984. Myšlienka vytvorenia jurisdikcie pre spory v medzinárodnom športe prišla od bývalého prezidenta MOV Juana Antonia Samarancha. Na začiatku osemdesiatych rokov bol Samaranch vyzvaný k riešeniu, pretože šport sa čoraz viac profesionalizoval a čoraz viac otázok si vyžadovalo arbitráž. Spočiatku mal CAS iba 60 členov, ktorých menoval MOV, prezident MOV, medzinárodné športové federácie a národné olympijské výbory (Sten-Ziemons, 2024)

Dnes tvorí CAS viac ako 400 rozhodcov z 87 krajín. Boli vybraní, pretože majú odborné znalosti v oblasti rozhodcovského a športového práva. Športovci, kluby, športové zväzy, organizátori športových podujatí, televízni vysielatelia a sponzori sa môžu obrátiť na CAS. Každý rok sa prešetrí približne 300 prípadov. Rozsudky CAS sú platné v športe, nemajú žiadny účinok podľa trestného alebo občianskeho práva (Sten-Ziemons, 2024).

Na popularite CAS v posledných rokoch pridávajú rozhodnuté prípady veľkých športových mien ako Šarapovová, Blatter, Platini alebo Contador (Kostroš, 2018).

Každý kto chce, aby CAS vyriešilo spor, musí najprv požiadať o riadne rozhodcovské konanie alebo odvolanie v závislosti od prípadu. Odvolacie konanie je však možné až po vyčerpaní všetkých opravných prostriedkov v rámci príslušnej športovej organizácie. Každé konanie sprevádzajú traja rozhodcovia. Obe strany sporu si môžu vybrať po jednom rozhodcovi zo zoznamu rozhodcov. Dvaja vybraní rozhodcovia potom spoločne rozhodnú, kto z ich skupiny by mal predsedáť konaniu. Ak sa títo dvaja nedohodnú, určí za nich toto rozhodnutie prezident divízie bežnej arbitráže. V prípade odvolacieho postupu si každá strana vyberie svojho rozhodcu a predsedu komisie určí prezident divízie odvolávanej arbitráže. Pokiaľ s tým strany súhlasia alebo pokiaľ to bude CAS považovať za vhodné, môže byť menovaný rozhodca, a to v závislosti na povahe a význame sporu. Rozhodcovia musia byť nezávislí, to znamená, že nesmú mať akékoľvek konkrétne spojenie so žiadnou zo strán a hrať akúkoľvek úlohu v danom spore (Sten-Ziemons, 2024; Kubíček 2012).

Mnohí kritici stále nepovažujú CAS za nezávislý. Podľa ich názoru majú športové organizácie ako MOV a UEFA príliš veľký vplyv. Napríklad sudcovia CAS sú menovaní komisiou, ktorá sa vo veľkej miere skladá zo zástupcov tých istých športových federácií, ktoré ju financujú. Viackrát sa uvádza, že v konaní došlo k potencionálnym konfliktom záujmov, pretože sudca CAS bol tiež poradcom športového zväzu, ktorý bol účastníkom konania ako jeden z účastníkov konania. Ďalšia vlna kritiky je, že malá skupina rozhodcov CAS sa zaoberá veľkým počtom prípadov, zatiaľ čo mnohí ďalší sú takmer nezamestnaní. Takisto nie všetky rozhodnutia musia byť predložené generálnemu tajomníkovi CAS pred ich oznámením (Sten-Ziemons, 2024).

2.3.6 Podvody v športe

2.3.6.1 Boris Oniščenko

Tímovú súťaž v šerme rozbehol Boris Oniščenko na Olympijských hrách v Montreale 1976 suverénne. Prvého z Britov Adriana Parkera zdolal. Hrot kordu zabezpečený pružinkou sa po zásahu stlačí, spojí elektrický obvod a rozsvieti signalizačné zariadenie. Už tento zásah bol príliš dobrý na to, aby bol skutočný. Parker protestoval, ale rozhodca však po inšpekcii zbrane Oniščenka konštatoval, že je všetko v poriadku a výsledok uznal. Ďalší na rade bol Jeremy Fox. Do konca trojminútového súboja chýbalo štyridsať sekúnd, a ak by ani jeden nezasiahol obaja by si pripísali prehru. Fox nalákal súpera k výpadu a chcel kontrovať. Atak odrazil tak, že Oniščenkov hrot kordu mieril smerom hore a sám Oniščenka trafil do prstov. To už ale svietilo zelené svetlo na znamenie Oniščenkovho víťazstva. Bol to zásah proti všetkým fyzikálnym zákonom. Rozhodca preskúmal zbraň a prehlásil ju za neschopnú a odobrali Oniščenkovi body. Briti protestovali, pretože sa im trest zdal byť príliš malý. Dôkladné rozobratie zbrane viedol sám šef šermiarskej federácie Belgičan Charles Debeu a nestačil sa diviť. Pod jelenicovou omotávkou rukoväťe našli kovové tlačítko. Oniščenko ho musel stlačiť malíčkom a prstenníkom ľavej ruky, aby sa spojil obvod. Oniščenko bol diskvalifikovaný a jeho život sa behom pár hodín ocitol v troskách. Najväčší olympijský podvod tak zostane navždy zahalený tajomstvom (Jaroch & Jakoubková, 2020).

2.3.6.2 Diskvalifikácia cyklistov do 23 rokov.

Tridsaťjeden cyklistov bolo diskvalifikovaných na štvrtej etape Giro d'Italia v roku 2023 pre jazdcov do 23 rokov. Po úvodnej časovke a dvoch rovinatých etapách dôkladne preverila pelotón 119 km dlhá trasa s cieľom na ikonickom priesmyku. Cieľom prešiel ako prvý Nór Johannes Staune-Mittel a dostal sa do čela priebežného poradia. Veľa jazdcov si však výjazd do nadmorskej

výšky 2757 metrov uľahčila držaním auta a nechali sa ťahať. Ukázal to videozáznam na webe a ďalšie videá od fanúšikov, ktoré sa preverovali. Previnili sa cyklisti z celkom pätnástich tímov. Najväčšia hromadná diskvalifikácia postihla taliansky tím ktorý prišiel až o štyroch Závodníkov. Vylúčení boli aj štyria funkcionári a štyri tímy prišli kvôli porušeniu pravidiel o doprovodné vozidla (ČTK, 2023).

2.3.6.3 *Rosie Ruizová*

V Apríli 1980 vbieha 27 ročná žena s krátkymi tmavými vlasmi v žltom drese do cieľa, mala v tvári za potlesku divákov grimasu totálneho vyčerpania. Na to, že mala za sebou len necelý kilometer behu, to bola slušná komédia. Výkon Rosie Ruizovej šokoval verejnosť. Čas dve hodiny, 31 minút a 56 sekúnd bol rekordom bostonského maratónu a rázom ju zaradili medzi najúspešnejšie maratónkyne sveta. Zaujímavosťou bolo, že šesť mesiacov pred tým zabehla na maratón v New Yorku čas dve hodiny 56 minút a 33 sekúnd. Nikto nerozumel tomu ako sa mohla zlepšiť o tridsať minút. Dôkazy o jej podvode sa postupne nazbierali. Nebola v cieľi vôbec zadýchaná ani spotená. Jej nohy a ani celková stavba tela nezodpovedajú špičkovej maratónkyne. Nič nevie o maratónskom tréningu. V zapätí sa pri lekárskej prehliadke ukázalo, jej telo má v kľudnom režime 70 tepov pričom tréningovaní maratónci majú aspoň o 20 tepov menej. Organizátori pátraním zhromaždili 10000 záberov od profesionálnych a amatérskych fotografov z trate bostonského maratónu. Korunný dôkaz poskytli dvaja študenti z Harvardu ktorí si všimli, že necelý kilometer pred cieľom, nejaká žena v žltom tričku vbeha na trať z davu fanúšikov. Bola to Rosie. Záhadou ostávalo, že ako sa kvalifikovala na bostonský maratón. Američanka na maratón v New Yorku štartovala potom, ale vbeha do metra a veľkú časť trate sa odviezla v metre, kde stretla reportérku na voľnej nohe, ktorá ju potom videla v cieľi. Po všetkých dôkazoch sa organizátori rozhodli po ôsmich dňoch Rosie diskvalifikovať. Tá sa ani potom nepriznala. Až do smrti v roku 2019 všetkým tvrdila, že bostonský maratón odbehla celý a regulárne zvíťazila. Medailu ktorú dostala nikdy nevrátila. Po jej smrti jej dlhoročný priateľ povedal, že Rosie mu niekoľko mesiacov po závode povedala že v Bostone naozaj podvádza (Tomek, 2020).

2.3.6.4 *Španielsky basketbalisti na Paralympiáde*

Španielsky basketbalisti musia vrátiť zlaté medaile ktoré získali na Paralympiáde v Sydney v roku 2000. Stalo sa tak po tom čo sa zistilo, že z dvanástich členov družstva boli desiaty bez žiadneho druhu postihnutia. Škandál si vyžiadal rezignáciu viceprezidenta CPE a prezidenta

Španielskej federácie mentálne hendikepovaných športovcov. Celá aféra začala tým, že sa priznal Carlos Ribagoda a potvrdil, že ďalších deväť členov družstva sa nepodrobilo žiadnym lekárskeým a psychologickým testom pred štartom na Hrách v Sydney (Slovenský olympijský a športový výbor, 2000).

2.3.6.5 *Diego Maradona*

Diego Maradona vo štvrtfinále MS 1986 proti Anglicku strelil gól rukou. Gól rozhodca uznal. Krátko na to Maradona predviedol svoje legendárne sólo a strelil gól a rozhodol o víťazstve Argentíny. Po zápase sa k svojmu neregulárnemu gólu vyjadril, že to bola „Božia ruka“ (Pajerský, 2023).

3 CIELE

3.1 Hlavný cieľ

Hlavným cieľom práce je poukázať na temné stránky športu v oblasti podvodov a úplatkov.

3.2 Čiastkové ciele

1) Pre naplnenie hlavného cieľa, teda poukázania na temné stránky športu sme stanovili Parciálne ciele v teoretickej rovine:

- Definovať pojem šport
- Definovať úplatky ako trestné činy
- Definovať medzinárodné organizácie ako riadiacu jednotku a dohľad nad športom
- Opísať podvody v športe na základe faktov ktoré sa stali

4 METODIKA

Táto kapitola popíše metodologický postup na získavanie zdrojov k hlavnej téme. Práca je založená na dostupnej literatúre.

4.1 Metódy zberu a výberu literatúry

Zber a výber literatúry bol získavaný z internetových zdrojov Google scholar, dostupných knižníc a internetových odborných verejných článkov. Literatúra bola zameraná na presnosť k téme a na aktuálnosti a kvalite zdrojov ako sú knihy, články a študijné materiály. Kritéria pri výbere literatúry som zvolila aktuálne, ale aj staršie zdroje. Získané informácie som rozdelila do kategórii podľa hlavných tém. V kapitole podvody v športe som získala zdroje na základe faktov ktoré sa stali a boli dostupné z internetových zdrojov. Snažila som sa získavať zdroje v slovenskom, českom a anglickom jazyku. Pri zbere literatúry boli dodržané etické princípy, citovanie a autorské práva v súlade s normami APA štýlu. Metódy a postupy ktoré som použila mi umožnili kriticky a systematicky zhodnotiť literatúru čím som dospela k hlbšiemu pochopeniu danej problematiky.

5 VÝSLEDKY

Literatúra nám ukazuje, že korupcia je najviac rozšírená v športoch s vysokými finančnými ziskami. Rôzne literárne zdroje poukazujú na korupciu ako na určitú formu manipulácie výsledkov, úplatkov pre športovcov a funkcionárov. Podvody v športe predstavujú morálne zlyhanie športovca ktorý za cenu slávy poruší športové pravidlá fair play. Svetové športové organizácie zabezpečujú, aby sa podvody v športe minimalizovali, ale aj tak dochádza k porušeniu pravidiel.

6 DISKUSIA

Podvody a úplatky v športe predstavujú nezastaviteľný problém. Rýchly zisk financií vedie športovcov k podvodným a uplatkárskeým praktikám. Môžu byť za tým nízke platy poprípad aj finančná nestabilita čo spôsobuje, že sa pristupuje k nelegálnemu zisku. Ďalším faktorom ktorý môže prispieť k podvodom a úplatkom je tlak sponzorov, fanušíkov a médií, kedy sa športovec čelí vysokému tlaku na dosiahnutie očakávaného výsledku.

Organizácie ktoré majú na starosť kontrolný mechanizmus, nemajú dostatočné tresty ktoré by zabránili šíreniu podvodných a korupčných praktík. Viac by sa mal kláť dôraz na riešenie korupčných a podvodných problémov. Jedným z riešení je, aby sa športové organizácie viac zamerali na zavedenie prísnejších trestov za podvodné a korupčné správanie. Ďalším riešením je organizovať prednášky na školách a školenia pre športovcov, športové zväzy a športové kluby. Zaviesť mechanizmy na zistenie korupcie a podvodov. Zakladať viac na morálne zásady.

Bakalárska práca má priniesť pohľad na šport z temnej stránky. Má pomôť športovcom, trénerom a funkcionárom zorientovať sa v problematike dnešného športu. Pretože ak nebudeme o korupcii a podvodoch rozprávať ako o niečom čo kazí šport, tak potom neskôr sa stane, že korupcia a podvody budú neoddeliteľnou súčasťou športu.

7 ZÁVERY

Podvody a úplatky v športe predstavujú vážny problém, ktorý narúša hodnoty športu a dôveru spoločnosti v šporové inštitúcie. Tresty za úplatkárstvo sú minimálne a nezabraňujú rozvoju korupcie. Takisto aj podvody sú málo trestané poprípade ak je málo dôkazov, tak nie sú trestané vôbec.

Účel bakalárskej práce je zoznámiť čitateľa s pojmami z oblasti športu a korupcie. Následne sa korupcia rozoberá ako trestné činy úplatkárske. Na základe literárnych zdrojov poskytuje práca komplexný prehľad problematiky

Šport je spoločenský a v českom právnom poriadku nemá dostatočných zákonných zástupcov. Okolité európske štáty zareagovali na situáciu, kedy korupcia začala narastať do veľkých rozmerov a pristúpili k efektívnemu riešeniu a tým obmedzili korupčnú činnosť v športe.

8 SÚHRN

Táto bakalárska práca skúma podvody a úplatky v športe v teoretickej rovine. V úvodnej časti sa zaoberá charakteristikou športu ako aj jeho históriou od praveku až po novovek. V ďalšej kapitole kladie veľký dôraz na charakteristiku úplatkov ako trestných činov. Hlavnou témou práce sú najväčšie športové kauzy, úplatky a podvody vo svete. Táto práca však nezahŕňa problematiku dopingových škandálov, stávkovania a podvodov v oblasti dotácií. V závere práce sa zaoberám najväčšími medzinárodnými športovými organizáciami. Cieľom práce bolo analyzovať korupciu a podvody vo svete športu a poukázať na kauzy ktoré sa v športe vyskytujú.

9 SUMMARY

The bachelor's thesis focuses on fraud and bribery in sports on a theoretical level. The introduction depicts the characteristics of the sport as well as its history from the prehistoric to modern times. The next chapter places great emphasis on the characterization of bribes as criminal acts. The main theme of the thesis are the biggest sports cases of bribery and fraud in the world, excluding doping scandals, betting and fraud in the field of subsidies. In the last part of the work, I write about the largest international sports organizations. The aim of the work was to analyze corruption and fraud as part of the world of sport and point out the representstive cases that occur in sports.

10 REFERENČNÝ ZOZNAM

- § 334 ods. 1 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník (2024).
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p334-1>
- Boguszak, J., Čapek, J., & Gerloch, A. (2001). *Teorie práva*. Eurolex Bohemia
- Bureš, R., & Lachmann, M. (n.d.). *Sport a korupce*. Transparency International.
https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/sport_clanek_Korupce_ve_sportu.pdf
- Coufalová, B., Pinkava, J., & Pochylá, V. (2014). *Tresněprávní odpovědnost ve sportu*. Leges
- ČTK. (2007, október 26). *Tenista Davydenko dostal od ATP pokutu za malé nasazení—Sport.cz*.
<https://www.sport.cz/clanek/tenis-tenista-davydenko-dostal-od-atp-pokutu-za-male-nasazeni-119863>
- ČTK. (2021, júl 20). Rychleji, výše a silněji už nestačí. Olympijské hry mají nové motto | Aktuálně.cz. Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje. <https://sport.aktualne.cz/olympijske-hry/rychleji-vyse-a-silneji-uz-destaci-olympijske-hry-maji-nove/r~2bd12e04e93b11eb8fa20cc47ab5f122/>
- ČTK. (2023, jún 15). *Bizarní podvod na Giru pro mladíky. 31 cyklistů končí, v kopci se drželi aut*. iSport.cz. <https://isport.blesk.cz/clanek/ostatni-cyklistika/432965/bizarni-podvod-na-giru-pro-mladiky-31-cyklistu-konci-v-kopci-se-drzeli-aut.html>
- Dovalil, J., & kolektiv (2004). *Olympismus*. Olympia.
- Frič, P. (1999). *Korupce na český způsob*. G plus G
- Grexa, J., & Strachová, M. (2011). *Dějiny sportu*. Masaryková Univerzita.
- Hošek, R., & Marek, V. (1990). *Řím Marka Aurelia*. Mladá fronta.
- Chmelík, J., & Tomica, Z. (2011). *Korupce a úplatkářství*. Linde.
- International Olympic Committee. (n.d.a). I Olympic Congress—Paris 1894. Cit 28. apríl 2024, z <https://olympics.com/ioc/paris-1894-olympic-congress>
- International Olympic Committee. (n.d.b). IOC - International Olympic Committee | Olympics.com. Cit 30. jún 2024, z <https://olympics.com/ioc/members>
- International Olympic Committee. (n.d.c). Olympic rings—Symbol of the Olympic Movement. Cit 30. jún 2024, z <https://olympics.com/ioc/olympic-rings>
- Jansa, P., Jůva, V., Kocourek, J., Svozil, Z., & Kovář, K. (2018). *Pedagogika sportu*. Univerzita Karlova.
- Jaroch, J., & Jakoubková, I. (2020, august 2). *Největší olympijský podvod. Zázračný kord díky tlačítku, viník mlčí už 44 let*. iSport.cz. <https://isport.blesk.cz/clanek/ostatni-olympijske->

- hry-letni-olympijske-hry-2021-moderni-petiboj-na-loh-2021/382242/nejvetsi-olympijsky-podvod-zazracny-kord-diky-tlacitku-vinik-mlci-uz-44-let.html
- Kampmiller, T., Vanderka, M., Laczó, E., & Peráček, P. (2012). *Teória športu a didaktika športového tréningu*. ICM Agency.
- Kostroš, A. (2018). Športový arbitrážny súd v Lausanne (CAS)—1. Diel: Postavenie, vznik a organizácia. http://www.ucps.sk/SPORTOVY_ARBITRAZNY_SUD_V_LAUSANNE_1__diel
- Králík, M. (2001). *Právo ve sportu*. C.H. Beck
- Krško, S. (n.d.). *Maskoti olympijských hier – od ťažkých začiatkov až na výslnie*. Slovenský olympijský tím. Cit 29. apríl 2024, z <https://www.olympic.sk/clanok/maskoti-olympijskych-hier-od-tazkych-zaciatkov-az-na-vyslnie>
- Kubíček, J. (2012). *Sport a právo*. Fakulta sportovních studií Masarykova Univerzita.
- Kunz, V. (2020). *Spoločenská zodpovednosť ve sportu*. Grada.
- Lambert, T. (2021, marec 14). A History of Sport. *Local Histories*. <https://localhistories.org/a-history-of-sport/>
- Macek, T., & Hron, L. (2007, november 2). *Podivné tenisové výsledky. Řídí je mafie?* iDNES.cz. https://www.idnes.cz/sport/tenis/podivne-tenisove-vysledky-ridi-je-mafie.A071101_214347_tenis_ot
- McCombs, B. (2018, december 19). Salt Lake City's new Olympics bid comes after scandal's lessons. *Las Vegas Review-Journal*. <https://www.reviewjournal.com/news/nation-and-world/salt-lake-citys-new-olympics-bid-comes-after-scandals-lessons-1554309/>
- Moravec, R., Kampmiller, T., Vanderka, M., & Laczó, E. (2007). *Teória a didaktika výkonnostného a vrcholového športu*. Fakulta telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave.
- Mravec, L. (2019). Korupce ve sportu: Základní pojmy, Legislativa a etika sports corruption: Basic terms, Legislation and ethics. *Česká kinantropologie*, 28. <http://www.jvsystem.net/app34/download/Ceska-Kinantropologie-2019-03-04.pdf#page=28>
- Novák, M. (n.d.). *Korupce z pohledu českého trestního práva*. Všechno - Spolek Českých Právníků. Cit 14. apríl 2024, z https://www.vsechno.cz/clanek/korupce-z-pohledu-ceskeho-trestniho-prava_5d29763a-97d9-4ff1-86e3-7658fef3b2b8
- Olivová, V. (1989). *Odvěké kouzlo sportu*. Olympia.
- Olympijská charta. (2020). Slovenský olympijský a športový výbor. https://www.olympic.sk/sites/default/files/field_media_file/2020-10/OLYMPIJSK%C3%81%20CHARTA%20SK%2017jul2020.pdf

- Pajerský, T. (2023, október 23). *10 športových hviezd, ktoré podvádzali: Niektoré mená vás prekvapia!* | *Zaujímavý Svet*. <https://www.zaujimavysvet.sk/sportove-hviezdy-podvadzanie/>
- Red. (2000). *Mezinárodní olympijský výbor—CoJeCo.cz*. <https://www.cojeco.cz/mezinarodni-olympijsky-vybor>
- Rychleji, výše a silněji už nestačí. Olympijské hry mají nové motto* | *Aktuálně.cz*. (2021, júl 20). *Aktuálně.cz - Víte, co se právě děje*. <https://sport.aktualne.cz/olympijske-hry/rychleji-vyse-a-silneji-uz-destaci-olympijske-hry-maji-nove/r~2bd12e04e93b11eb8fa20cc47ab5f122/>
- Seman, F. (2012). *Milníky svetového športu*. Slovenský olympijský výbor. https://www.olympic.sk/sites/default/files/field_media_file/2011-12/milniky-pre-zs-31685_1.pdf
- Slovenský športový a olympijský výbor. (2000, december 14). *Španieli musia vrátiť zlaté medaily*. Slovenský olympijský tím. <https://www.olympic.sk/clanok/spanieli-musia-vratit-zlate-medaily>
- Spirit, M. (2014). *Úvod do studia práva* (2.). Grada.
- Sten-Ziemons, A. (2024, marec 11). *Court of Arbitration for Sport: All you need to know – DW – 03/11/2024*. Dw.Com. <https://www.dw.com/en/court-of-arbitration-for-sport-all-you-need-to-know/a-68467456>
- Světový antidopingový Kodex* | *Český Antidoping*. (n.d.). Cit 28. apríl 2024, z <https://www.antidoping.cz/svetovy-antidopingovy-kodex>
- Ščerba, F., (2020). *Trestní zákoník*. C.H. Beck
- Ščurek, R. (2007). *Základní právní normy upravující ochranu objektu*. VŠB-TU Ostrava. <https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/060/.content/galerie-souboru/studijni-materialy/ochrana-objektu.pdf>
- Šebela, M. (2021). *Aké sú symboly olympijských hier? Kruhy, hymna, oheň, farby, heslo*. <https://sportnet.sme.sk/spravy/olympijske-symboly-kruhy-ohen-hymna-farby-heslo/>
- Šelong, V. (2020, december 9). *Olympijské kruhy zná každý. Jaké jsou další symboly olympijských her?* <https://www.sport.cz/clanek/olympiada-olympijske-symboly-1789667>
- Škop, M. (n.d.). *5.5 Struktura právní normy | Právní norma | Teorie práva – průvodce studiem | Právnická fakulta Masarykovy univerzity*. Cit 28. apríl 2024, z https://is.muni.cz/do/law/stud/el/teorie_prava/pages/05_05_struktura_pn.html
- Švedová, M., & Uher, I. (n.d.). *Vybrané kapitoly z dejín telesnej kultúry a športu*. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika. <https://www.upjs.sk/public/media/5596/Dejiny-telesnej-kultury-a-sportu.pdf>

- Tomek, L. (2020, apríl 26). *40 let od podvodu století! Maratonkyně do smrti zapírala, co provedla.* iSport.cz. <https://isport.blesk.cz/clanek/ostatni-atletika/378313/40-let-od-podvodu-stoleti-maratonkyne-do-smrti-zapirala-co-provedla.html>
- Vojčík, P., Dobrovičová, G., Janičová, E., Kiovská, M., Bujňáková, M., Babják, M., & Raáb, I. (2017). *Základy práva.* Enigma Publi
- Who We Are.* (n.d.). World Anti Doping Agency. Cit 29. apríl 2024, z <https://www.wada-ama.org/en/who-we-are>
- MacAloon, J. J. (2024, February 23). Pierre, baron de Coubertin. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Pierre-baron-de-Coubertin>
- § 334 ods. 1 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník (2024). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p334-1>